

Γλῶσσα ὑπό διάλυση

Γράφει ο **Σαράντος Καργάκος** (Ιστορικός - Συγγραφέας)

ΕΝΑ σημερινό παιδί πού θά πρωτοπάει στό σχολείο, ἀκόμη κι ἂν δέν ἔχει προδιδαχθεῖ κατ' οἶκον, γνωρίζει περισσότερες ἀγγλικές παρά ἐλληνικές, ἀρχαῖες καί λόγιες, λέξεις, ἐκτός βέβαια ἀπό ἐκεῖνες πού εἶναι ἐν χρήσει καί σήμερα. Καί ὅμως μποροῦσε νά γνωρίζει πολλές, ἂν εἶχε μάθει κάποιες προσευχές. Τό «Πάτερ ἡμῶν» μπορεῖ νά γίνει ἕνα ἄριστο δείγμα γλωσσικῆς διδασκαλίας. Ὅμοια καί ὁ «Ἀκάθιστος Ὕμνος», πού ἦταν ἐπὶ 1.500 χρόνια ὁ οἶονεῖ ἐθνικός μας ὕμνος. Ὅμως, γιά λόγους εὐκολίας ἢ γιά λόγους κάλπικου προοδευτισμοῦ, ἀποκοπήκαμε ἀπό αὐτά, γκρεμίσαμε ὅλα τὰ γλωσσικά μας ὀχυρά καί μάλιστα τήν ὥρα πού ὀρμοῦσε πάνω μας τό ξένο γλωσσικό τσουνάμι. Ἡ ἀγγλοπλημμύρα ἔχει κατακλύσει τὰ πάντα, ἔχει εἰσορμήσει στή σκέψη καί στό στόμα τῶν παιδιῶν ἀπό τή νηπιακή τους ἡλικία.

Ἡ γλῶσσα, κατά μία ἔννοια, εἶναι πατρίδα. Τήν ἀπαρνηθήκαμε καί πνευματικά ἐξοριστήκαμε ἀπό τόν ἑαυτό μας. Παραβλέψαμε τοῦτο τό ιδιαίτερα σημαντικό, ὅτι δηλαδή ἕνας λαός πού ἀποστρέφεται τήν γλῶσσα καί τήν γραφή του, εἶναι σάν νά διαγράφει τήν ὑπογραφή του ἀπό τή Magna Carta τῆς ἀνεξαρτησίας του.

Ὅλη ἡ ἱστορική μας ὑπαρξη ἦταν –κι ἀκόμη εἶναι– κρεμασμένη ἀπό μία κλωστή: τή γλῶσσα. Ἄν κοπεῖ –καί τώρα μένουν ἐλάχιστες Ἴνες– θά πέσουμε στά τάρταρα τῆς λησμονιάς. Θά κυκλοφοροῦμε ἀνάμεσα στά μνημεῖα, ὅπως οἱ φελλάχοι γύρω ἀπό τίς πυραμίδες καί τή Σφίγγα. Θά χάσουμε τήν ἐπαφή μέ ὅ,τι τροφοδοτοῦσε καί ὑδροδοτοῦσε τήν πνευματική μας ζωή καί διαμόρφωνε τό ὑπερήφανο ἐλληνικό ἦθος.

Πού δέν εἶχε καμμία σχέση μέ τόν κακῶς ἐννοούμενο σήμερα ἐθνικισμό. Δέν ἔχουμε συμπληρώσει οὔτε 200 χρόνια ἐλεύθερου πολιτικοῦ βίου. Μπορεῖ ὅσα πράξαμε στή διάρκεια τοῦ μικροῦ αὐτοῦ χρονικοῦ διαστήματος νά μήν εἶναι ἐπαινετά, δέν εἶναι ὅμως ὅλα ἀξιοκατάκριτα. Στίς διεθνεῖς μας σχέσεις ὑπῆρξαμε πάντοτε συνεπεῖς. Ἡ Ἑλλάς δέν πρόδωσε ποτέ τῆς σύμμαχο, ἂν καί οἱ σύμμαχοι συχνά τήν πρόδωσαν οἰκτρά.

«Ἡ Ἑλλάς εἶναι μικρή χώρα, γιὰ νά διαπράξει τόσο μεγάλη προδοσία», ἦταν μιά μνημειώδης ἀπάντηση τοῦ Ἐλευθερίου Βενιζέλου, ὅταν τοῦ ζητήθηκε νά «λησμονήσει» τή συμμαχία μέ τή Σερβία. Σήμερα, δυστυχῶς, πού δεχόμαστε βολές ἀπό ποικίλες πλευρές, δέν πρέπει νά ἐγκαταλείπουμε τό πολιτικό ἔρεισμα τῆς ἠθικῆς – χωρίς ὥστόσο νά γινόμαστε ἀφελεῖς. Στή χωρίς συνείδηση ἀνήθικη δράση τῶν ἐχθρῶν μας ἐμεῖς πρέπει νά ἀντιτάσσουμε μία ἠθική δραστηριότητα, συνδυασμένη μέ ἔντονο ζῆλο. Καί ἕνας τέτοιος ζῆλος πρέπει νά γίνη ἡ μελέτη καί ἡ οἰκείωση τοῦ γλωσσικοῦ καί ἱστορικοῦ μας παρελθόντος.

Αὐτό μᾶς ξαναφέρνει καί πάλι στό αἰώνιο πρόβλημα τῆς παιδείας. Κάθε χρονιά, οἱ ἐκπαιδευτικοί, ἀντί νά μελετοῦν βιβλία γιὰ νά μορφωθοῦν, ὑποχρεώνονται νά διαβάζουν ὑπουργικές ἐγκυκλίους γιὰ νά ἐνημερωθοῦν. Καί μέσα σ' αὐτές τίς φλύαρες καί ἀκατάληπτες ἐγκυκλίους, στά πολυσέλιδα σέ ὄγκο βιβλίου ὑπομνήματα, καμμιὰ ὑπόμνηση γιὰ τό βᾶθμα τῆς γλώσσας, γιὰ τήν προστασία τῆς ἑλληνικῆς γραφῆς. Ἔτσι, τά παιδιά περιορίζονται σέ μιά γλῶσσα-φλούδα καί γιὰ τήν εὐρύτερη κατάρτισή τους στρέφονται πρὸς τά Ἀγγλικά.

Ἄλλ' ὅπως εἶχαμε γράψει παλαιότερα, ὅποιος ὑποχωρεῖ ἀπό τή γλῶσσα του, ὑποχωρεῖ καί ἀπό τίς ἀξίες πού αὐτή ἡ γλῶσσα ἐκφράζει. Καί εἶναι θλιβερό νά σκέπτεται κανεὶς ὅτι τίς πρῶτες μεγάλες ἀξίες τῆς ζωῆς στή δική μας περίπτωση ἔχει ἐκφράσει μέ ἀνυπέρβλητο λόγο καί τρόπο ὁ Ὅμηρος. Οἱ ἀξίες τοῦ θεϊκοῦ κόσμου στόν Ὅμηρο δέν εἶναι παρά προβολή τῶν ἀξιῶν πού ἀναγνώριζαν γιὰ τή ζωή τους οἱ τότε ἄνθρωποι.

Μέ ἄλλα λόγια, δέν εἶναι οἱ θεοὶ αὐτοὶ πού κατέβασαν τίς ἀξίες στοὺς Ἕλληνες, ἀλλ' οἱ Ἕλληνες εἶναι αὐτοὶ πού ὑψωσαν τίς ἀξίες τους ὡς τοὺς θεοὺς.

«Τό τοπίο γίνεται λόγος», εἶχε γράψει ποιητικά ὁ Κων/νος Τσάτσος. Ἡ ὁμορφιά τοῦ τοπίου καθρεφτιζόταν ἀπό τά χρόνια τά παλιά στή γλῶσσα καί στή γραφή μας. Κανένα φυσικό τοπίο στή γῆ δέν ἔχει τήν ποικιλία, τήν ἐκφραστικότητα, τή γλυκύτητα, συνδυασμένη μέ τραχύτητα, πού εἶχε τό ἑλληνικό τοπίο. Γιά λόγους χρησιμοθηρικούς, καταστρέψαμε τοῦτο τό τοπίο καί πιό πολύ τό ἀνυπέρβλητο ἀττικό μέ τά μαγευτικά ἡλιοβασιλέματα καί τίς ὑπέροχες νύκτες του.

Μοιραῖα ἦλθε καί ἡ σειρά τοῦ ἑλληνικοῦ λόγου, τοῦ πιό ἀνυπέρβλητου τοπίου στή χώρα τοῦ πνεύματος. Κάποτε ἕνας φίλος μου παλαιοβιβλιοπώλης, ὁ ἀείμνηστος Γεράσιμος Χαλκιάπουλος, εἶχε πεῖ σ' ἕναν βιβλιόφιλο ὑπουργό: «Προσέχτε, τή γλῶσσα! Θά' ρθεῖ καιρός πού οἱ νέοι μας θά... γκαρίζουν»! Δυστυχῶς δέν διαψεύστηκε.

Αὐτό πού πλασσάρεται σήμερα σάν ἑλληνικός λογόηχος εἶναι σκέτος ὀγκανισμός. Χάνεται σταδιακά ἡ εὐγένεια τῆς προφορᾶς. Χάνεται καί ἡ σωστή ἐκφορά λόγου. Ἀκόμη καί κάποιοι παρουσιαστές, ἐκφωνητές, ὁμιλητές στό ραδιόφωνο καί στήν τηλεοπία μιλοῦν σάν νά κάνουν «μπουρμπουλῆθρες». Γιά κάποιους εἶναι ἀπαραιτήτως ἀναγκαῖοι οἱ ὑπότιτλοι.

Καλό θά ἦταν ἐπίσης κάποιοι πολιτικοί, προτοῦ ἀποφασίσουν νά βγοῦν στό «γυαλί», νά ἐπισκεφθοῦν κάποιο λογοθεραπευτὴ καί νά τοὺς διδάξει μερικές γλωσσικές ἀσκήσεις. Ἡ ὥραία ταινία «Ὁ λόγος τοῦ βασιλιᾶ» εἶναι ἐπ' αὐτοῦ πολύ διδακτική.

Γι' αὐτό συνιστῶ –αὐτό δέν σημαίνει ὅτι θά ἀκουστῶ– στό ἁμαρτωλό ὑπουργεῖο κακοπαιδείας ν' ἀφήσει τίς μεγαλοστομίες καί τά ρηξικέλευθα δῆθεν προγράμματα καί νά ἐπιβάλλει σάν βασική διδακτική ἀρχή τό «Ἀνάγνωση καί Γραφή».

Σωστή γραφή καί καλή ἀνάγνωση προσφέρουν καλή ὀργάνωση στό μυαλό, δεξιότητα στό χέρι, εὐχέρεια στήν ὁμιλία, ἔτσι πού εἶναι εὐχερέστερη ἡ ἐπικοινωνία. Εἶναι θλιβερό ἡ εὐγλωττία τοῦ σημερινοῦ Ἑλλήνα νά ἐπιδεικνύεται μόνον ὅταν... βρίζει!

13.10.2017

Εφημ. Ἑστία

